

bitkisel kökenli ilaçların yapımında kullanılmak üzere kimya sanayinde değerlendirilmektedir. Bütün bu özelliklerinden dolayı, *Physalis peruviana*'nın özellikle okul öncesi çocukların beslenmesinde kullanılması önerilmektedir.

Güvey fenerinin çoğaltımı hem tohum hem de çelik ile mümkün olabilmekte, açıkta ve örtü altı yetiştiriciliğinde olumlu sonuçlar alınabilmektedir. Bir meyvede ortalama 180 adet tohum bulunmaktadır. Üretici tek çeşit üretiyor ise karışma riski olmadığından kendi tohumluğunu ayırabilir. Olgun meyvelerden tohum alınmalıdır. Meyvenin olgunluk süreci sapından anlaşılabilir. Başlangıçta yeşil renkli olan meyve sapı ileri aşamada kuruyarak açık kahverengini aldığı anda meyve tam yeme olumuna ulaşmaktadır.

Tohumdan üretilmiş fideler veya köklendirilmiş çelikler dikim yerine 1 m sıra arası 0.8 m sıra üzeri mesafeler ile dikilmektedir. Dikilecek arazinin derin işlenmesi ve organik maddece zengin olması istenir. Akdeniz ülkelerinde çok yıllık olarak yetiştirilebildiği halde kış soğuklarının etkili olduğu iklim

kuşaklarında, düşük sıcaklıklardan önemli ölçüde zarar görür. Ticari bir üretim sözü konusu olduğunda daima tek yıllık üretim şekli tercih edilmelidir. Bitkilerin havalanması ve kültürel işlemlerin daha rahat yapılabilmesi için, çalı formunda gelişen bitkilerin budanması ve ipe alınması gerekmektedir.

Hızlı bir gelişme gösteren bitkide hasat, meyveleri çevreleyen kaliksin kuru bir görünüm aldığı ve içindeki meyvelerin sarı turuncu renge dönüştüğü aşamada yapılır. Bu dönüşüm meyve tutumundan 50-55 gün sonra gerçekleşmektedir. Diğer Solanaceae familyası türlerinde olduğu gibi birden fazla hasat yapmak mümkündür. Meyveler hasattan sonra ya hemen tüketilir ya da uygun koşullarda 4-8 gün gibi kısa süreli depolanabilir. Bitkinin dekara verimi 500-750 kg'dır.

Yetiştirme periyodunda özellikle toprak kökenli mantarı hastalık etmenlerine karşı duyarlı olan *Physalis peruviana* yetiştiriciliğinde, insektisitlerle de iyi mücadele etmek gerekir. Özellikle kırmızı örümcek, afit ve beyaz sinekler problem olmaktadır.

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Tel: 0.226.814 25 20 Faks: 0.226.814 11 46
<http://arastirma.tarimorman.gov.tr/yalovabahce>

T.C.
TARIM VE ORMAN
BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar
ve Politikalar Genel
Müdürlüğü

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Çiftçi Broşürü

GÜVEY FENERİ (*Physalis peruviana* L.) (Altın Çilek, Yer Kirazı)

Dr. Gülay BEŞİRLİ

YALOVA

GİRİŞ

Enstitümüzde 1995 yılından bu yana yapılan araştırmalar sonucunda güvey fenerinin (*Physalis peruviana* L.) Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri gibi ılıman iklim koşullarında ekonomik olarak yetiştirilebileceği belirlenmiştir. Patlıcangiller familyasından bir tür olan bitki, bu familyanın diğer türleri olan biber, domates ve patlıcan bitkilerinin yetiştiği her iklim kuşağında yetiştirilebilme potansiyeline sahiptir.

Halk arasında ve Osmanlı literatür kaynaklarında "güvey feneri" olarak adlandırılan bitki son yıllarda İngilizce literatür kaynaklarından tercüme isimler olan "yer kirazı" veya "altın çilek" isimleri ile de tanınmaktadır.

Akdeniz ülkelerinde yaygın olarak üretilen güvey feneri (*Physalis peruviana* L.) dünya üzerindeki tropik ve subtropik iklim bölgelerinde yetişir. Ana vatanı Peru'dur. *Physalis*'in bir başka türü olan *Physalis alkekengi* L. Bilecik–Osmaneli, Tokat gibi ülkemizin bazı yörelerinde doğal olarak yetişmekte, olgunluk aşamasında kırmızı kapsül ve meyve rengi ile süs bitkisi olarak da kullanılmaktadır. Meyveleri, halk tarafından idrar söktürücü olarak böbrek rahatsızlıklarında ve romatizmal hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. *Physalis peruviana* L.'da değişik ülkelerde tıbbi bitki olarak kullanım alanı bulunmaktadır. Örneğin; Brezilya'da idrar yolları iltihaplanmalarında, deri

hastalıkları, verem, şeker ve kalp hastalıkları tedavilerinde halk tarafından başvurulan bir bitkidir.

Güvey feneri (*Physalis peruviana* L.)'nin bitkileri kuvvetli bir yapıya sahip olup çok dallı ve dik bir büyüme gösterir. Bitki, meyve yapısı ve tüketim şekli bakımından *Solanaceae* familyasının diğer türlerinden oldukça farklı bir özellik gösterir. Başlangıçta otsu olan gövde ve dallar daha sonra odunsu ve sert bir yapı kazanmaktadır. Yalova koşullarında yürütülen çalışmalarda bitkinin açık tarla ve ısıtmasız örtü altı koşullarında kışı geçiremediği, düşük sıcaklıklardan etkilenerek donarak yaşamını yitirdiği tespit edilmiştir. Isıtmasız yüksek tünel koşullarında ikinci bir naylon örtü altına alınarak kışı geçirebilme olanağı araştırılan bitkinin bu koşullar altında da yaşamını sürdüremediği belirlenmiştir.

Güvey feneri çiçekleri sarı renkli olup cazip bir yapıya sahiptir. Meyveler, oldukça estetik bir yapı görünümünde olan kaliks içerisinde gelişir. Meyveyi çepeçevre saran kaliks, sararıp tül görüntüsü alarak, fener izlenimini verir. Bu görüntüsü nedeni ile bazı Avrupa ülkelerinde "sarı fener" veya "kibar fincan" isimleri ile anılmaktadır. Başlangıçta yeşil renkli olan meyveler daha sonra açık sarı yeme olumunda ise turuncu renkli, iri bir kiraz görünümünü almaktadır. Bol aromalı, lezzetli ve mayhoş olan meyveleri taze olarak tüketildiği gibi, bazı ülkelerde marmelat yapımında, çikolata sosu ile

kaplanmakta veya pasta yapımında kullanılmaktadır. 100 g taze meyvede %11,5 karbonhidrat, %1,8 pektin, %0,2 yağ, %3,2 lif, %0,6 mineral madde ve 43,7 mg vitamin C bulunmaktadır. Meyve içeriğindeki mineral maddeleri, potasyum (565 mg), sodyum (2,8 mg), çinko (8,2 mg), demir (4,3 mg) ve magnezyum (2,8 mg) oluşturmaktadır.

Güvey feneri bitkisinin çiçekten yeme olumuna kadar meyvenin görünümü

Özellikle, potasyum içeriği bakımından zengin olan enginar (860 mg), maydanoz (727 mg) gibi sebzelerden sonra gelmektedir. Ayrıca, önemli derecede karoten (vitamin A) ve vitamin B içermektedir.

Physalis peruviana L.'nin köklerinde ve yeşil aksamında 8 ayrı alkaloid bulunmakta ve bu alkaloidlerin özellikle 3 tanesine diğer hiçbir *Physalis* türünde rastlanmamaktadır. Elde edilen alkaloidler,